

БИЧКО Б. І.,
м. Київ

ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОГО БАРОКО В СУЧАСНОМУ ПОСТМОДЕРНІЗМІ

В складних умовах зміни світоглядних парадигм - від монологічної, успадкованої нами від радянських часів до постмодерністської, яка спирається на принцип плюралізму, що, в свою чергу, пов'язаний з визнанням поліфонічності світосприймання, перед філософсько-культурологічною думкою України виникли досить складні питання.

З одного боку, вихована на абсолютах «матеріалізму», «ідеалізму», «інтернаціоналізму», «атеїзму», «класовості» ця думка з великими труднощами приймає «багатоголосся» світової культури, з другого ж, за своїми ментальними особливостями, вона не може не бути прихильною до неї. Адже, як відомо, на що наголошували дослідники національної культури українців, починаючи з М. Костомарова, М. Драгоманова та інших, українці здавна відзначалися толерантністю та терпимістю (свідченням цього в дореволюційні часи є, наприклад, той факт, що третина всіх євреїв світу жила саме на території України або ж того, що зараз кожний четвертий житель України є представником іншого етносу чи нації).

Все це дає можливість зробити висновок про те, що при певному спрямуванні державної політики в культурі й світогляді громадянства нашої держави входження в плюралістичне пост-

модерністське світобачення не поставить особливих труднощів.

Тим більше, що концепції суб'єктивності, права на самовираження, які є основним змістом постмодернізму цілком вписуються в історію становлення української культури. Так, кордоцентризм («сердечність») Г. Сковороди та П. Юркевича достатньо чітко окреслений в діяльності представників так званого українського бароко XVII-XVIII ст. Як зазначається в блискучому дослідженні В. Нічик, «у бароковій літературі життя людини зображається як постійний рух, перебування в дорозі, а сама вона - як подорожній, мандрівник, прочанин. Топося шляху та мандрів належать у ній до найпоширеніших» (Нічик В. М. Петро Могила в духовній історії України.- К., 1997. - С. 117). Саме рухливість і характеризує українську барокову культуру, що цілком відповідає «текучості» постмодернізму, коли в основі світобачення лежить концепція вічної зміни внутрішнього буття людини. Започатковане ще С. Кьєркегором, М. Хайдеггером, Ж.-П. Сартром, А. Камю екзистенційне філософське світобачення, реалізоване в працях неохайдеггерів (К. Юнга, К. Хорні, В. Рейха та ін.). Цей принцип отримує науковистське обґрунтування в творчості Ж. Деріди, П. Рікера та ін.

А в основі концепцій, розроблених ними, лежить все той же принцип, який ще Кирилом Транквіліоном Ставровецьким у XVI ст. був сформульований як «сердечність» (кордоцентризм). Цей принцип немов би «стягує» світоглядно-філософсько дві епохи і є свідченням того, що в українській ментальності здавна існують тенденції, що зближують її з новітніми сучасними тенденціями, що, в свою чергу, сприяє її входженню в сьогодення.